

BROJKE NE LAŽU Srbija je u zakonodavnom tretmanu nasilja u obitelji bol

KAKO JE DEFINIRANO NASILJE U OBITELJI U KAZNENIM ZAKONIMA TRIJU DRŽAVA?

kategorija	HRV	SRB	SLO
nasilje u obitelji kao prekršaj	✓	✗	✓
partnersko nasilje prepoznato kao obiteljsko nasilje	✗	✓	✓
mogućnost da nasilnik umjesto kazne dobije rad za opće dobro	✓	✗	✗
mogućnost da policija na licu mjesta udalji počinitelja iz kućanstva	✗	✓	✓

SRBIJA:
(1) Tko primjenom nasilja, prijetnjom da će napasti život ili tijelo, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava spokojstvo, tjelesni integritet ili duševno stanje člana svoje obitelji, kaznit će se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.
(2) Ako je pri izvršenju djela iz stavka 1. korišteno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo podobno da dovede do teške povrede ili teškog narušenja zdravlja, počinitelj će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.
(3) Ako je uslijed djela iz st. 1. i 2. nastupila teška tjelesna

povreda ili teško narušavanje zdravlja ili su učinjena prema maloljetniku, počinitelj će se kazniti zatvorom od dvije do deset godina.
(4) Ako je uslijed djela iz st. 1, 2. i 3. nastupila smrt člana obitelji, počinitelj će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.
(5) Tko prekrši mjere zaštite od nasilja u obitelji koje mu je sud odredio na osnovu zakona kojim se uređuju obiteljski odnosi, kaznit će se zatvorom od tri mjeseca do tri godine i novčanom kaznom.

SLOVENIJA:
(1) Tko se u obiteljskoj zajednici ružno ponaša

prema drugom članu, tuče ga ili se prema njemu odnosi na način koji mu nanosi bol ili je ponižavajući, prijeti mu izravnim napadom na život ili tijelo s ciljem da ga izopći iz zajedničkog prebivališta ili mu ograničava slobodu kretanja, uhodi ga, prisiljava na rad ili napuštanje rada, ili ga na neki drugi način, kršeći njegova prava na jednakost, u zajednici dovodi u podređeni položaj, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
(2) Na isti će se način kazniti onaj tko počinio djelo iz prethodnog stavka u nekoj drugoj trajnoj životnoj zajednici.
(3) Ako je djelo iz stavka 1.

počinjeno protiv osobe s kojom je počinitelj živio u obiteljskoj ili nekoj drugoj trajnoj zajednici koja se raspala, ali je djelo s tom zajednicom povezano, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

HRVATSKA:
Tko teško krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji i time kod člana obitelji ili bliske osobe izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili je dovede u ponižavajući položaj, a time nije počinjeno teže kazneno djelo, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

piše Kristina Turčin

U Hrvatskoj su prošle godine izrečene 163 mjere udaljenja počinitelja nasilja u obitelji iz zajedničkog kućanstva. U susjednoj Srbiji, koja ima oko 75 posto više stanovnika od Hrvatske, izrečeno je 700 mjera - svakog mjeseca. Njih oko 8500 godišnje. U Srbiji nasilje u obitelji ne može biti prekršajno djelo - nikada nije bilo propisano ni u kojem prekršajnom zakonu, ni u specijalnom Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, kao kod nas, ni u Zakonu o javnom redu i miru, kao u Sloveniji. Počinitelj ne može biti kažnjen novčano, niti mu kazna može biti zamijenjena radom za opće dobro, što se u Hrvatskoj prakticira.

Sukladno Istanbulskoj konvenciji, koja je u Srbiji stupila na snagu još 2014., nasiljem u obitelji smatra se i nasilje između partnera koji ne žive zajedno, što u Hrvatskoj nije slučaj unatoč višegodišnjim nastojanjima udruga i pravobraniteljice.

BRUTALNI PRIMJERI I Srbija ima Zakon o sprečavanju nasilja u obitelji, ali on ne propisuje prekršajne kazne. On prije svega definira hitne mjere koje policija može izreći počinitelju na licu mjesta, poput udaljenja iz kućanstva ili zabrane približavanja žrtvi, te detaljno definira kako centri za socijalnu skrb, policija i državno odvjetništvo moraju surađivati - uz propisanu osobnu disciplinsku i prekršajnu odgovornost osoba koje zakažu. Mjere nisu vezane uz progon počinitelja; izriču se kako bi se zaštitila žrtva i spriječilo daljnje nasilje. Nakon dojava o nasilju, policija postupi po službenoj dužnosti čak i ako žrtva kaže da se predomisla, time se sa žrtve skida odgovornost i štiti je se pred počiniteljem.

Srbija je, ukratko, u zakonodavnom tretmanu nasilja u obitelji otisla nemjerljivo dalje od Hrvatske. A na to je, prema svemu sudeći, utjecala činjenica da se u Srbiji inačica "slučaja Pag", izrazito brutalnog nasilja koje je pokrenulo cijelo društvo, dogodila tri godine ranije.

- Godinama smo ukazivali na ogromne manjkavosti u zakonodavstvu i praksi, radili analize, upozoravali na sistemske propuste, iznosili brojke, strana iskustva, konvencije, pojedinačne slučajeve - i ništa. I ranije smo imali brutalne slučajeve nasilja, ali do ljeta 2016. jednostavno nismo mogle pomaknuti stvari s mrtve točke

U Hrvatskoj prošle godine udaljili 163 nasilnika iz obitelji, a u Srbiji - 8500

U Srbiji nasilje u obitelji ne može biti prekršajno djelo, nikada nije bilo opisano ni u kojem prekršajnom zakonu, počinitelj ne može biti kažnjen novčano niti mu kazna može biti zamijenjena radom za opće dobro

- priča psihologinja Tanja Ignjatović iz Autonomnog ženskog centra Beograd, koja je prošli tjedan u Zagrebu bila gošća na panel-diskusiji u organizaciji inicijative #spasime, a s kojom su sastanak zatražili predstavnici naših ministarstava socijalne politike i policije.

Tog srpnja 2016. u jednom malom vojvodanskom mjestu muškarac je poluautomatskim oružjem ubio bivšu ženu i još četvero ljudi koji su sjedili s njom za stolom te ranio još 20 mjesta. Tijekom

Psihičko, emocionalno i tjelesno nasilje, kao i prijetnje nasiljem u Srbiji su kazneno djelo, kaže psihologinja Ignjatović

brakorazvodne parnice, nakon što je odlučeno da će zajedničko dijete nastaviti živjeti s majkom, muškarac je već na sudu rekao ženi da će je ubiti. Nitko ga nije shvatio ozbiljno. Te ljetne večeri u mjestu je bila fešta, svi su bili na trgu kad je došao s puškom. Među ranjenima bilo je i troje maloljetnika.

DUGI POSTUPCI - Sljedećeg jutra premijer je sazvao ministre i rekao da se mora nešto ozbiljno napraviti. Zvao je nevladin sektor i prvi put pitao - što da radimo? Počeli su sastanci radnih skupina, aktivista, stručnjaka i predstavnika vlasti. Nekoliko mjeseci kasnije imali smo gotov Zakon o sprečavanju nasilja u obitelji - priča Ignjatović. Iste se kao je nasilničko ponašanje u obitelji u Srbiji kazneno djelo od 2002. godine (u Hrvatskoj od

2000. godine, op. a.) te da nikada, za razliku od Hrvatske, nije bilo prekršajno djelo, na što su aktivisti posebno ponosni.

- Svi oblici nasilja - i psihičko, i emocionalno, i tjelesno, kao i prijetnje nasiljem, u Srbiji su kazneno djelo. To ne znači da su stvari idealne - daleko od toga. Mnogi su ka i miru, postupci traju po dvije-tri godine, izriču se minimalne kazne, mnogima je ranije kazna bila zamijenjena radom za opće dobro. No, i dalje smo smatrali da je ključno da nasilje ne tretiramo kao prekršaj, da jasno damo do znanja da se radi o ozbiljnom djelu - objašnjava Ignjatović. U Hrvatskoj je - baš zbog ubrzanja postupaka - 2003. donesen poseban Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji kojim je nasilje u

obitelji postalo i prekršajno djelo. To je dovelo do situacije da se danas u Hrvatskoj 95 posto svih slučajeva goni po prekršajnom zakonu, a da bi se uopće moglo goniti po kaznenom počinitelj mora ranije biti kažnjen prekršajno.

TEŠKI PROPUSTI - Srpski Zakon o sprečavanju nasilja u obitelji nema veze s kaznama. On se prije svega bavi mehanizmima procjene rizika i hitnim mjerama zaštite žrtava, odnosno zabranom približavanja ili udaljenja iz zajedničkog kućanstva, koje na rok od 48 sati policija može izreći na licu mjesta. Sud ih treba potvrditi ili ukiniti u tom roku. U više od 90 posto slučajeva ih potvrdi - kaže Ignjatović. Druga iznimno važna stvar jest definiranje međuresorne suradnje zakon propisuje da se točno određene osobe iz centara za socijalnu skrb, policije i tužilaštva na općinskom nivou trebaju sastajati najmanje jednom u 15 dana i pretresati svaki pojedinačni slučaj. Ako to ne učine, slijedi osobna disciplinska i prekršajna odgovornost.

- Pri uvođenju Zakona otpori umutar institucija su bili veliki. Tko će udaljiti počinitelja iz kuće, gdje će on, tko će se sastajati svaki tjedan... I mi smo se prepale da smo izborile zakon koji nitko neće primjenjivati. Međutim, u prvom mjesecu primjene dogodile su se dvije strašne tragedije. U jednoj je nasilnik u centru za socijalnu skrb ubio ženu pred troje djece, a tjeđan dana kasnije je nasilnik koji je imao pravo

Prema statistici, dvije trećine svih slučajeva nasilničkog ponašanja u Sloveniji goni se po prekršajnom zakonu

ja od Hrvatske

vidanja djeteta vratio ženi djeteta od 4 godine mrtvo, teško ozlijedio ženu i dva službenika centra. Analiza je pokazala da je u oba slučaja došlo do teških propusta u procjenama centara - priča Ignjatović. Zakon se počeo primjenjivati u potpunosti. Uz to, javno tužilaštvo je izdalo uputu da se počiniteljima nasilja u obitelji ne smije izricati rad za opće dobro ili neka druga alternativa kazni.

U Hrvatskoj, prema analizi pravobraniteljice za ravnopravnost spolova Višnje Ljubičić, u 804 slučaja koji su rezultirali pravomoćnom kaznenom presudom u razdoblju od 2012. do 2016. godine, u njih 5,5 posto kazna je počinitelji-

Nakon što je prije tri godine u selu u Vojvodini muškarac ubio bivšu ženu i još četvero ljudi, u Srbiji su shvatili da moraju nešto ozbiljno poduzeti. Nekoliko mjeseci kasnije imali su gotov Zakon o sprečavanju nasilja u obitelji

ma zamijenjena radom za opće dobro, a u 2,5 posto slučajeva kažnjeno su novčanom kaznom: poznat je slučaj jednog pedagoškog radnika koji je teško istukao ženu, a kazna mu je ukinuta nakon što je uplatio 5000 kuna u fond za stradalnike poplava u Gunji. Iako se radi o najtežim djelima obiteljskog nasilja, tek 30 posto osuđenih završilo je u zatvoru.

Bilo kakvo alternativno rješavanje sporova izrijekom je zabranjeno i u Sloveniji, i to Zakonom o sprečavanju nasilja u obitelji koji također ne propisuje kazne, već, objašnjava Spela Veselić iz Ljubljanskog Društva SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja. No, ističe, nasilničko ponašanje postoji u slovenskom Zakonu o javnom redu i miru, koji propisuje da će onaj koji se nasilnički ili drsko ponaša prema članu obitelji ili ga tuče kazniti isključivo novčanom kaznom (u Hrvatskoj i za prekršajna djela postoje propisane zatvorske kazne), koja je još uvijek izražena u - tolarima. Prema policijskoj statistici, dvije trećine svih slučajeva nasilničkog ponašanja u Sloveniji se goni po prekršajnom zakonu.

- Policija bi trebala nasilje u obitelji i nasilje među partnerima tretirati prvenstveno kao kazneno djelo, ali iskustva naših klijenata pokazuju da to nije tako - kaže Veselić.⁹¹